

תוכן עניינים

מבוא.....	2
פרקטיקות מגדריות ויחסי כח.....	3
הפעלת הכח ותחזוקת הפרקטיקות.....	5
שינוי.....	6
סיכום.....	7
מקורות.....	9

ניתוח מגדרי של הסרט עיניים גדולות

מבוא

הסרט עיניים גדולות Big Eyes מגולל את סיפורה הביוגרפי של הציירת הנודעת מרגרט קין. בסצנה הפותחת את הסרט, שבויים על-ידי טים ברטון והופץ בינואר 2015, נראית מרגרט אולבריד (מגולמת על-ידי איימי אדמס), נמלטת יחד עם בתה היחידה מבעלה ועוברת להתגורר בסן פרנסיסקו, במה שנראה כאירוע אמיץ ביותר בהתחשב בתקופה השמרנית בה מדובר. שם, אולבריד מנסה להתפרנס מציורי דיוקנאות של ילדים בירידי רחוב. ציוריה הייחודיים מתאפיינים בילדים בעלי עיניים פעורות, גדולות במיוחד. באחד הירידים היא פוגשת את הגיבור השני של הסרט, וולטר קין (כריסטוף וולץ), המציג את עצמו כסוכן נדל"ן עם אספירציות להפוך לצייר המתמחה בציורים של רחובות פריז. השניים מתיידדים במהרה ואף מתחתנים במטרה למנוע את הוצאתה של הבת מחזקתה כאשר הגרוש שלה תובע עליה משמורת. בניסיונות לפרסם את יצירותיהם, מצליח וולטר לשכנע בעל מועדון מוכר להציג אותן לאורך המסדרון המוביל לשירותים. כאשר ישנה התעניינות בציורים של מרגרט עליהם חתמה רק בשם המשפחה 'קין', וולטר משכנע אותה להציג אותו כצייר מאחר והציבור לא יתייחס לאומנות נשית ברצינות. מרגרט משתכנעת, ו-וולטר, בכישרון עסקי רב, מצליח להפוך את הציורים לעסק משגשג והציורים מוצגים בגלריות רבות, ואף נמכרים כהדפסים, גלויות, ספלים ומזכרות רבות. וולטר הפך לדמות מפורסמת ומוכרת בחוגים שונים ואילו מרגרט נאלצת להמשיך ולצייר בסטודיו קטן ונעול ומסתירה את האמת אף מבתה. כאשר מרגרט פונה לכומר ומספרת לו שנאלצה לשקר לבתה בגלל בעלה, הכומר משיב לה כי בעלה הוא ראש הטירה ולבטח יש סיבה טובה לכך וכי זו חובתה לסמוך על שיקול דעתו של בעלה. ככול שהציורים צוברים הצלחה ופרסום, כך מאיץ וולטר במרגרט לספק עוד עוד יצירות, דבר המאלץ את מרגרט לבלות יותר שעות נעולה בסטודיו שלה מנותקת מבתה ומסביבתה. עם התקדמות העלילה, מתחילה מרגרט למאוס במצב, והחלה לצייר יצירות בסגנון שונה וחותמת עליהם בראשי-תיבות MDH. לבסוף, מרגרט עוזבת את וולטר ועוברת להוואי עם בתה. שם היא ממשיכה לצייר עבור וולטר את ציוריה, כאשר פגישה עם נציגות של עדות יהווה 'משיבה' לה את האמונה וגורמת לה לבסוף לפנות לבית המשפט לחשוף את האמת ולדרוש את ההכרה עבור יצירותיה.

סיפור חייה של מרגרט קין המוצג בסרט, מעלה סוגיות מגדריות וחברתיות שונות כמו, מבנה משפחתי המתארגן בהתאם לקודים חברתיים ולהיררכיות מגדריות של הפרטי והציבורי, הסרט מציג את פניו המגוונים של דיכוי נשים באמצעות מוסדות חברתיים שונים כמו כנסייה, בית המשפט, מוסד הנישואים, אך גם ניצול כלכלי של נשים, וסוגיות של זהות אישית ומקצועית.

פרקטיקות מגדריות ויחסי כח

עלילת הסרט מתרחשת בשנות ה-50 בתקופה המתוארת על-ידי סילביה אן הולט (1986), כשנים בהן המדיניות הציבורית פעלה במטרה להדיר נשים מהספירה הציבורית, ולהרחיקן ממערכת ההשכלה הגבוהה ומשוק התעסוקה, להפחתת תרומתן וערכן בשדה העשייה הציבורי ודחיקתן לספירה הפרטית, הביתית ולתפקידן כעקרת הבית, באמצעות שימוש באידיאלים המדגישים פולחן האמהות וגידול הילדים כתכלית העיקרית של הנשים. הדיכטומיה בין הפרטי והציבורי עוסקת בהבחנה בין התחום הציבורי-הפוליטי, המשויך לפעילות הגברים, בו מתקיימת הפעילות הפוליטית, לעומת הגבלת הנשים לתחום הפרטי, הביתי, החלים עליו עקרונות פטריארכאליים המצדיקים את המשך שליטתם של גברים בנשים ושואבים את מבני ההצדקה שלהם מחוקי הטבע והסדר האלוהי. הסדרה זו, של זירות ציבוריות ופרטיות מארגנות את הסדר החברתי ואת המבנה הפוליטי והם מהווים את הבסיס לדיכוי (הרצוג, 2009).

דיכטומיה זו, בין הפרטי והציבורי, מקבלת ביטוי לאורך מרבית העלילה. למשל, לאחר המכירה הראשונה, וולטר אומר למרגרט כי הם יהיו צוות מנצח כאשר הוא יעסוק במכירות במועדון והיא תצייר בבית. מרגרט מודרת ממרכזי ההשפעה והכח ומבלה את רוב זמנה נעולה בביתה. מוטיב זה חוזר על עצמו בסצנות שונות בהן נראית מרגרט נעולה בתוך חדר הציור שלה מביטה לעבר החלון הקטנטן ואילו וולטר מסתובב בעולם בחוגים שונים של אנשי החברה הגבוהה, נהנה מההצלחה הגדולה של הציורים. בהקשר זה פרידן (1963), כינתה את הבית 'מכנה ריכוז נוח' בו נשים מאבדות את זהותן העצמית. לטענתה, תפקיד עקרת הבית הוא תפקיד משעבד ומדכא ואינו מאפשר מימוש עצמי נשי במרחב העשייה הציבורי, מחוץ לכותלי הבית הפרטי. חלוקת התפקידים המגדרית שנוצרה בין וולטר למרגרט בסרט ברורה לכל אורכו. וולטר, אחראי על הפיתוח הכלכלי של המותג קיין ומבלה במועדונים וגלריות לרוב ואילו עיקר פועלה של מרגרט מצומצם לתוך חדר הציור שלה. מרגרט, למעשה מנוצלת ככח עבודה זול, המאפשר את כח העבודה של וולטר.

הזרם המרקסיסטי בפמיניזם עוסק בבין היתר, בסוגיות של ניצול כלכלי, אף בין בני זוג ומספק הסבר תיאורטי לעלילת הסרט. התיאוריה המרקסיסטית טוענת כי החברה ככלל מחולקת למעמדות של שולט ונשלט על בסיס שליטה באמצעי היצור. היחסים בין המעמדות מבוססים על מאבק תמידי אך גם על יחסי תלות ביניהם, בדומה לכך גם מערכת היחסים בין וולטר למרגרט, כאשר וולטר שולט בה, אך במקביל גם תלוי בה ליצירת הציורים. בנוסף, טוענת הגישה